
Inlagd SK 2011-03-27

Statliga utredningar om kyrkliga frågor 1918 – 1955

Utredningar och
utredningsledamöter

Sammanställning:
Sören Ekström

Senast reviderad:
27 mars 2011

Läsanvisning

I denna sammanställning finns de statliga utredningar som direkt arbetat med kyrkliga frågor. Arbetet med förteckningen pågår fortfarande, men den är nu så nära sitt slutförande att den kan läggas ut på hemsidan. En markering har gjorts av några saknade uppgifter. De kommer snarast möjligt att läggas in.

Den som saknar något är välkommen att skriva till mig (Vattugatan 13, 111 52 Stockholm eller soren.ekstrom@sorenekstrom.se).

Utredningar

1918 års religionsfrihetskommitté

Arbetet pågick 1918-23 och avbröts då ett stort antal statliga kommittéer lades ned vid den så kallade Thorssonska kommittéslakten. Endast en mindre del av utredningsuppdraget hade då hunnit slutföras.

Ordförande: professor Knut Kjellberg, efterträdd 1921 av fil. dr Karl Nordlund (lib). *Ledamöter:* komminister Harald Hallén, läroverksadjunkt Olof Olsson (efterträdd 1920 av fil. dr Erik Hedén), predikanten i Missionsförbundet V. Gullberg (efterträdd 1920 av fil. dr Jonathan Julén) samt revisionssekreterare A.E. Rodhe, efterträdd 1919 av hovrättsrådet V. Petrén, i sin tur 1921 efterträdd av revisionssekreterare Hadar Kylander. [*Sakkunniga:*] [*Experter:*] [*Sekreterare:*]

Kyrkofullmäktigesakkunniga

Arbetet pågick 1919-23.

Ordförande: landshövding C.F. Holmquist, senare ersatt av revisionssekreterare Nils Andersson och, då Andersson avlidit, riksdagsledamot K.J. Ekman. *Ledamöter utöver Andersson och Ekman:* riksdagsledamöterna J. Jönsson i Boa och K.E. Magnusson i Kalmar samt fil. lic. J.R. Nilsson, förste aktuarien Sven Odén och riksdagsledamoten J.A. Zander. *Sekreterare:* Sven Odén, senare – samtidigt med att denne blev ledamot – ersatt av t.f. aktuarien Sverker Groth, i sin tur ersatt av fil. dr Arne Forssell.

Utredningen om kyrkomötets vetorätt

Arbetet pågick 19[00]-23 och avbröts liksom 1918 års religionsfrihetskommitté då ett stort antal statliga kommittéer lades ned vid den så kallade Thorssonska kommittéslakten. [*Ledamöter:*] [*Sakkunniga:*] [*Experter:*] [*Sekreterare:*]

1925 års religionsfrihetssakkunniga

Arbetet pågick 1925-27.

Ordförande: revisionssekreterare Hadar Kylander. *Ledamöter:* riksdagsledamöterna Harald Hallén och Gust. Mosesson samt teol.dr. Adolf Ahlberg, undervisningsrådet Gottfrid Björkman och statskommissarie Erik Baehrendtz. Ahlberg och Björkman deltog i utredningens arbete bara i fråga om folkskolan och Baehrendtz i fråga om skatteväsendet. [*Sakkunniga:*] [*Experter:*] [*Sekreterare:*]

1927 års prästlönerregleringssakkunniga

Arbetet pågick 1927-29.

Ordförande: häradshövding Nils Wihlborg. *Ledamöter:* kammarrådet Tom Wohlin och kontraktsprosten K.A. Ihrmark. *Sekreterare:* hovrättsassessor A.F.V. Thelin, senare ersatt av förste arkivarien H.L. Skoglund. [*Sakkunniga:*] [*Experter:*] [*Sekreterare:*]

1931 års prästlöneutredning

Arbetet pågick 1931.

Ordförande: biskopen och riksdagsledamoten Olof Bergqvist. *Ledamöter:* hovrättsrådet Philipp Aastrup, kontraktsprosten Lars Rune och jur. dr. Gunnar Prawitz. [*Sakkunniga:*] [*Experter:*] [*Sekreterare:*]

1931 års prästlönerregleringssakkunniga

Arbetet pågick 1931.

Ordförande: biskopen och riksdagsledamoten Olof Bergqvist. *Vice ordförande:* hovrättsrådet Philipp Aastrup. *Ledamöter:* riksdagsledamöterna A.J. Bärg och Emil Anderson i Prästbol, August Danielsson i Mörlanda och Elof Andersson i Fältenborg, Jöns Pålsson i Anderslöv, Martin Svensson i Kompersmåla och A.W. Gustavson i Kasenberg, Petrus Nilsson i Gränebo och Per Persson i Trången samt av de tidigare utredningsmännen, utöver Bergqvist och Aastrup, även Gunnar Prawitz och Lars Rune. [*Sakkunniga:*] [*Experter:*] *Sekreterare:* Gunnar Prawitz.

1934 års domkapitelssakkunniga

Arbetet pågick 1934-35.

Ordförande: professorn och domprosten Yngve Brilioth. *Ledamöter:* riksdagsledamöterna Harald Hallén, Pontus Sandström och J.N. Svedberg. *Experter:*

stiftssekreterarna W.J. Waltersson och Tage Gynnerstedt. *Sekreterare*: hovrättsrådet Sven Nyström.

1943 års dissenterlagskommitté

Arbetet pågick 1943-49 i fråga om religionsfrihetsfrågorna och till 1950 i fråga om skattefrågor i anslutning till religionsfrihetslagen.

Ordförande: t.f. hovrättspresidenten H.J. Nordenskiöld. *Ledamöter*: biskop Yngve Brilioth och riksdagsledamot Gust. Mosesson, sekreterare Gunnar Sundqvist och professor Gunnar Westin. Brilioth ersattes senare av biskop Gustaf Ljunggren och Sundqvist av riksdagsledamot Verner Hedlund. *Experter*: docent Ruben Josefson och kyrkoherde Alfred Wihlborg. *Sekreterare*: stiftssekreterare Enar Sahlin och efter att denne avlidit assessor Telemak Eliaesson.

1946 års utredning om kvinnors behörighet till prästämbetet

Arbetet pågick 1946-50.

Ordförande: biskop Torsten Bohlin. *Ledamöter*: fru Greta Bredberg, riksdagsledamöterna Hardy Göransson och Harald Hallén, direktor Olov Hartman, professor Dick Helander, läroverksadjunkt Eva-Gun Junker, författarinnan Märta Leijon, lektor Werner Lemark, teol. och fil. kand. Ester Lutteman, diakonissan Elsa Scheutz, lektor Erik Sjöberg, kyrkoherde Tord Ström och riksdagsledamot Ellen Svedberg. [*Sakkunniga*:] [*Experter*:] *Sekreterare*: förste amanuensen Torsten Svensson, senare ersatt av förste amanuensen Agnar Arfvidson, som i sin tur ersattes av byråsekreterare Gunnar Kjellberg. Utredningen biträdades av bl.a. rektor Ragnar Askmark.

1946 års prästlönekommitté

Arbetet pågick 1946-50.

Ordförande: landshövding Axel Westling. *Ledamöter*: kyrkoherde Åke Berger, professor Dick Helander, riksdagsledamöterna J.W. Mårtensson och Axel Rubbestad samt kammarrådet Tom Wohlin. *Experter*: t.f. länsbokhållaren av 2:a klass Nils Hörjel och aktuarien O.H. Kalén. *Sekreterare*: kanslirådet Nils-Erik Brolin och byråsekreteraren Hans Åke Bohman.

Pastoratsindelningssakkunniga

Arbetet pågick 1950-53.

Ordförande: kammarrådet Erik Schalling. *Ledamöter*: riksdagsledamöterna Abel Andersson och Lars E. Andersson, kanslirådet Nils-Erik Brolin, biskop Gunnar Hultgren och domprost Ivar Hylander. [*Sakkunniga*:] [*Experter*:] *Sekre-*

terare: förste byråsekreteraren Agnar Arfvidson och andre kanslisekreteraren Hans Löwbeer.

1951 års kyrkomöteskommitté

Arbetet pågick 1951-55.

Ordförande: landshövding Thorwald Bergquist. *Ledamöter*: kanslirådet Nils-Erik Brolin, riksdagsledamoten Nils Herlitz, biskop Gunnar Hultgren samt talman Gustaf Nilsson (under arbetet ersatt av riksdagsledamot Ingemar Andersson). *Experter*: byråchef Nils Hörjel, professor Sven Kjöllnerström och domprost David Lindquist. *Sekreterare*: byråchef Nils Hörjel, senare ersatt av hovrättsrådet Ingemar Lidbeck. Kommittén biträdades också av fil. dr Per-Erik Brolin samt f. kammarråden Erik Schalling och Harald Skoglund.

Församlingsstyrelsekommittén

Arbetet pågick [0000-00].

Ordförande: f. lagmannen Olof Löthner, senare efter att Löthner avlidit riksdagsledamoten Anders Olsson. *Ledamöter utöver Olsson*: kanslirådet Nils-Erik Brolin, hovrättsrådet Sven Ekblom, pol. mag. Erik Forslund, riksdagsledamoten Carl Hoppe, sekreteraren i Svenska landskommunernas förbund Fritz Kaijser och efter att Löthner avlidit hovrättsrådet Jerker Victor. [*Sakkunniga*:] [*Experter*:] *Sekreterare*: hovrättsassessor Per Karlberg, senare ersatt av revisionssekreterare Torvald Hellquist.